

Inhoud

	Samenvatting	13
1	Probleemformulering	27
	1.1 Inleiding	27
	1.2 Theoretische achtergrond	27
	1.3 Doelstelling van het project	32
	1.4 Selectie van de zes pilots	33
	1.5 Procesbegeleidend onderzoek	34
	1.6 Deskundigheidsbevordering	36
	1.7 Opzet van het boek	40
2	De uitgangssituatie	41
	2.1 Inleiding	41
	2.2 Het meten van sociaal isolement	41
	2.3 De VTO-enquête	43
	2.4 Eenzaamheid in Rotterdam	44
	2.5 Rotterdammers en sociale steun	46
	2.6 Sociaal isolement in Rotterdam	48
	2.7 Knelpunten in de Rotterdamse interventiepraktijk	49
	2.8 Behoeften in het werkveld	52
3	Interventieprofielen	55
	3.1 Inleiding	55
	3.2 Onderzoeksmethode	55
	3.3 Aandachtspunten	56
	3.4 Vergelijkingsdimensies	57
	3.5 De onderscheiden categorieën	58
	3.6 Passende interventies	60
	3.6.1 Dreigend isolement: actieven en geborgenen	61
	3.6.2 Situationeel isolement: achterblijvers en afhankelijkjen	64
	3.6.3 Structureel isolement: compenseerders en buitenstaanders	68
	3.6.4 Structureel isolement met meervoudige problematiek: hoopvollen en overlevers	73
	3.7 De profielen als hulpmiddel bij het bepalen van interventies	78

4	Verloop en resultaten van de zes pilots	83
4.1	Inleiding	83
4.2	Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Delfshaven (SMDD)	84
4.2.1	Situatieschets	84
4.2.2	Eerdere ervaringen met sociaal isolement	85
4.2.3	Projectbeschrijving en beoogde doelstellingen	86
4.2.4	Bereik en resultaten	87
4.2.5	Realisering randvoorwaarden	90
4.2.6	Verankering	93
4.2.7	Vervolgplannen	94
4.2.8	Samenvattend	94
4.3	Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Centrum (SMDC)	95
4.3.1	Situatieschets	95
4.3.2	Eerdere ervaringen met sociaal isolement	96
4.3.3	Projectbeschrijving en beoogde doelstellingen	97
4.3.4	Bereik en resultaten	99
4.3.5	Realisering randvoorwaarden	102
4.3.6	Verankering	106
4.3.7	Vervolgplannen	108
4.3.8	Samenvattend	108
4.4	Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Prins Alexander (MDA)	109
4.4.1	Situatieschets	109
4.4.2	Eerdere ervaringen met sociaal isolement	110
4.4.3	Projectbeschrijving en beoogde doelstellingen	111
4.4.4	Bereik en resultaten	112
4.4.5	Realisering randvoorwaarden	115
4.4.6	Verankering	119
4.4.7	Vervolgplannen	122
4.4.8	Samenvattend	122
4.5	Stichting Welzijn Feijenoord (SWF)	124
4.5.1	Situatieschets	124
4.5.2	Eerdere ervaringen met sociaal isolement	124
4.5.3	Projectbeschrijving en beoogde doelstellingen	126
4.5.4	Bereik en resultaten	127
4.5.5	Realisering randvoorwaarden	130
4.5.6	Verankering	134
4.5.7	Vervolgplannen	136
4.5.8	Samenvattend	137

4.6	Stichting Charlois' Welzijn (CW)	138
4.6.1	Situatieschets	138
4.6.2	Eerdere ervaringen met sociaal isolement	139
4.6.3	Projectbeschrijving en beoogde doelstellingen	139
4.6.4	Bereik en resultaten	141
4.6.5	Realisering randvoorwaarden	145
4.6.6	Verankering	146
4.6.7	Vervolgplannen	148
4.6.8	Samenvattend	149
4.7	Stichting Humanitas Rotterdam (Humanitas)	150
4.7.1	Situatieschets	150
4.7.2	Projectbeschrijving en beoogde doelstellingen	151
4.7.3	Bereik en resultaten	152
4.7.4	Realisering randvoorwaarden	156
4.7.5	Verankering	159
4.7.6	Vervolgplannen	161
4.7.7	Samenvattend	161
5	Impactanalyse	165
5.1	Inleiding	165
5.2	Bereik	165
5.2.1	Feitelijk bereik	165
5.2.2	Bereik in kwalitatieve termen	170
5.2.3	Signaleren en melden	175
5.2.4	Conclusies en aandachtspunten	176
5.3	Resultaten	178
5.3.1	Eenzaamheidsreductie en netwerkontwikkeling	178
5.3.2	Resultaten voor de cliënten	179
5.3.3	Resultaten voor de omgeving	181
5.3.4	Conclusies en aandachtspunten	181
5.4	Professionaliteit	183
5.4.1	Kennis en deskundigheid	183
5.4.2	De uitvoeringspraktijk	185
5.4.3	Conclusies en aandachtspunten	188
5.5	Verankering	190
5.5.1	Interne verankering	190
5.5.2	Samenwerking en ketenvorming	192
5.5.3	Vrijwillige inzet	194
5.5.4	Politiek-bestuurlijke verankering	196
5.5.5	Conclusies en aandachtspunten	196

6	Contouren van een Rotterdamse aanpak	201
6.1	Inleiding	201
6.2	Sociaal isolement: een meervoudig vraagstuk	202
6.2.1	Persoonlijke en maatschappelijke aspecten	202
6.2.2	Opzichzelfstaand of verweven vraagstuk	202
6.2.3	Sociaal isolement als meervoudig beleidsvraagstuk	203
6.2.4	Routes voor verankering	204
6.3	Interne verankering bij de pilotorganisaties	205
6.3.1	Inleiding	205
6.3.2	De situatie	206
6.3.3	Strategische opstelling	207
6.3.4	Organisatiestructuur en (kennis)cultuur	208
6.3.5	Management	209
6.3.6	Contouren voor interne verankering bij de pilotorganisaties	211
6.4	Politiek-bestuurlijke verankering	211
6.4.1	Inleiding	211
6.4.2	De beleidscontext van de Wmo	212
6.4.3	De stedelijke en deelgemeentelijke beleidsinzet	214
6.4.4	Probleemhouderschap en regierol	215
6.4.5	Sturingsinstrumentarium	217
6.4.6	Contouren van politiek-bestuurlijke verankering	219
6.5	De bijdrage van lokale professionele actoren	219
6.5.1	Inleiding	219
6.5.2	De bestaande lokale sociale infrastructuur	220
6.5.3	Bestuurlijke regie	224
6.5.4	Samenwerkingsexpertise	226
6.5.5	Contouren van de bijdrage van lokale professionele actoren	227
6.6	De vrijwillige inzet vanuit de lokale samenleving	228
6.6.1	Inleiding	228
6.6.2	De inzet van de Wmo: eigen regie, vrijwillige inzet en professionele dienstverlening	229
6.6.3	Vrijwillige inzet en professionele dienstverlening	230
6.6.4	Het benutten en versterken van de lokale informele sociale infrastructuur	230
6.6.5	Contouren voor vrijwillige inzet	233
6.7	De contouren in samenhang	233

Geraadpleegde literatuur	239	
Bijlagen	245	
Bijlage I	Programma van eisen	246
Bijlage II	Vragenlijst Vrijetijdsomnibusenquête 2007	252
Bijlage III	Nulmeting cliënten	254
Bijlage IV	Interviewhandleiding cliënten (verkorte versie)	256
Bijlage V	De cirkel van een individuele, vraaggerichte benadering ('vliegwiel')	260
Bijlage VI	Geraadpleegde personen voorbereidingsfase project	261
Bijlage VII	Geraadpleegde personen verankering	262
Bijlage VIII	Overzicht casussen in logboeken, per type	263
Bijlage IX	Strategiekaart Verankering aanpak sociaal isolement	264
Over de auteurs	267	
Implementatietraject 2010 - 2014	269	
Lijst met gebruikte afkortingen	271	